

Brussel, 18.2.2026
COM(2026) 82 final

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ
VAN DE REGIO'S**

**Mededeling over de oostelijke regio's van de EU die grenzen aan Rusland, Belarus en
Oekraïne**

Sterke regio's voor een veilig Europa

“Vorige week heb ik dit met eigen ogen gezien bij een bezoek aan lidstaten in de voorste linie. Zij weten het beste wat voor bedreiging Rusland vormt. Er is geen twijfel over mogelijk: de oostflank van Europa houdt heel Europa veilig.” Ursula von der Leyen, toespraak over de Staat van de Unie van 2025

Nu de voortdurende grootschalige aanvalsoorlog die Rusland tegen Oekraïne voert het vijfde jaar ingaat, hangt onze gemeenschappelijke veiligheid direct samen met de kracht, veerkracht en stabiliteit van de oostelijke regio's die grenzen aan Rusland, Belarus en Oekraïne¹². Rusland en Belarus hebben een groot aantal uitdagingen op de regio losgelaten, waaronder hybride dreigingen, instrumentalisering van migranten, schending van het luchtruim door drones en gevechtsvliegtuigen, verstoring van radiofrequenties door met name verstoring en spoofing van wereldwijde satellietnavigatiesystemen (GNSS), cyberaanvallen, sabotage van het luchtverkeer en land- en onderzeese infrastructuur, met de schade aan onderzeese kabels als tekenend voorbeeld³, buitenlandse informatiemaniplulatie en inmenging (FIMI) en vijandige retoriek.

Bovendien hebben deze regio's te kampen met wat tot de grootste **demografische druk** van de EU behoort en hebben sommige regio's de afgelopen tien jaar meer dan 17 % van hun bevolking verloren. Over het geheel genomen is de bevolking van de oostelijke grensregio's tussen 2016 en 2025 met gemiddeld 2,6 % afgenomen, tegenover een bevolkingsgroei van 1,2 % in de EU als geheel. Lage geboortecijfers, vergrijzing van de bevolking en emigratie, verder versterkt door verhoogde veiligheidsrisico's, economische neergang en onzekerheid, hebben de afname van jonge, geschoolde en gekwalificeerde mensen versneld. Hierdoor is de demografische achteruitgang verergerd, met tekorten aan arbeidskrachten, verzwakte overheidsfinanciën en het beëindigen of terugschroeven van essentiële diensten als gevolg. Als er niets aan wordt gedaan, bestaat het risico dat de leegloop langdurig en onomkeerbaar wordt, waardoor in regio's en lidstaten dan ook de veerkracht bij crises en veiligheidsdreigingen afneemt.

Toch blijken deze regio's onder deze druk en spanningen in staat structurele kwetsbaarheden **om te zetten in strategische troeven**, wat ze voor de rest van Europa een krachtige bron van inspiratie maakt. Ze laten zien dat innovatie verder kan groeien, solidariteit kan verdiepen en, zelfs in moeilijke tijden, samenwerking en vastberadenheid verdere vooruitgang en eenheid mogelijk kunnen maken.

De oostelijke regio's van de EU met een landgrens met Rusland, Belarus en Oekraïne — belangrijkste feiten:

- *De zwaarst getroffen lidstaten hebben lange landgrenzen met Rusland en Belarus: Finland, Estland, Letland, Litouwen en Polen delen samen 3 646 km grens met deze landen (25 % van de totale landbuitengrenzen van de EU) — respectievelijk 1 346 km voor Finland, 340 km voor Estland, 453 km voor Letland, 893 km voor Litouwen en 614 km voor Polen.*

Polen, Slowakije, Hongarije en Roemenië delen 1 372 km landgrens met Oekraïne (10 % van de totale landbuitengrenzen van de EU).

De regio's van de EU die grenzen aan de zee met Oekraïne — belangrijkste feiten:

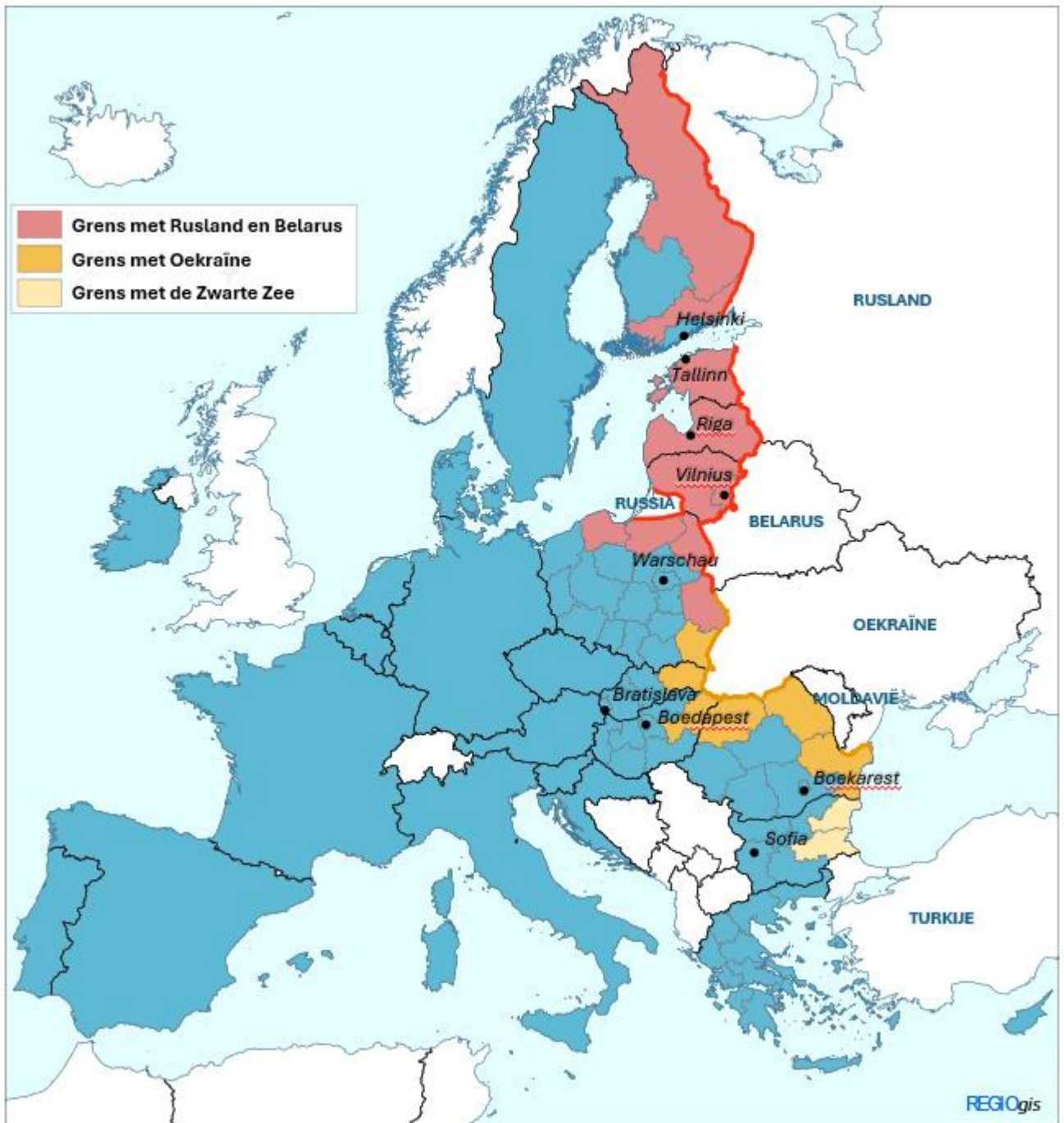
- *Roemenië en Bulgarije hebben samen een Zwarte Zeekust van meer dan 600 km, grenzend aan het bekken van de Zwarte Zee dat ook met Oekraïne en Rusland wordt gedeeld.*

¹ “De oostelijke grensregio's hebben niet alleen nationale grenzen, maar vertegenwoordigen onze Europese grenzen. Ons optreden in deze regio's speelt een sleutelrol bij de verdediging van onze gemeenschappelijke Europese waarden. Het is onze plicht ervoor te zorgen dat de mensen in deze regio's zich veilig voelen en beschermd en ondersteund worden en kansen krijgen voor goede banen, hoogwaardig onderwijs en diensten”, Raffaele Fitto op de conferentie op hoog niveau van de oostelijke grensregio's van de EU in Białowieża, Polen in juni 2025.

² Voor de toepassing van deze mededeling wordt onder oostelijke grensregio's verstaan de regio's die grenzen aan Rusland, Belarus of Oekraïne.

³ EU-actieplan inzake kabelbeveiliging, JOIN(2025) 9 final.

De grens van de EU en Rusland, Belarus en Oekraïne loopt langs regio's in negen lidstaten (Finland, Estland, Letland, Litouwen, Polen, Slowakije, Hongarije, Roemenië en Bulgarije).

De regio's die het zwaarst worden getroffen door het verslechterende veiligheidsklimaat en de toegenomen risico's van conventionele militaire acties zijn de regio's aan de buitengrens met Rusland en Belarus (zie bovenstaande kaart met de regio's op NUTS 2-niveau). De Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne en de vijandige acties van Rusland en Belarus hebben geleid tot grensbepkeringen en hebben grensoverschrijdende activiteiten tot stilstand gebracht. Als gevolg daarvan zijn grensoverschrijdende handel, vervoersactiviteiten en essentiële economische uitwisselingen bijna volledig gestopt, met ernstige gevolgen voor lokale gemeenschappen en de betrokken lidstaten in het algemeen. De veiligheidssituatie is verslechterd en is bijzonder kritiek in de lidstaten die grenzen aan Rusland, dat zijn illegale invasie in Oekraïne voortzet, en door de

EU gefinancierde grensoverschrijdende projecten met Rusland en Belarus zijn opgeschort vanwege de grotendeels verbroken betrekkingen. Dat recentelijk weerballonnen zijn gebruikt om illegale sigaretten van Belarus naar Litouwen⁴ of Polen te vervoeren, laat zien hoe criminele organisaties zich aanpassen om hun illegale activiteiten in stand te houden.

Regio's die aan **Oekraïne** grenzen, staan ook voor hevige economische en sociale uitdagingen, waaronder een toestroom van ontheemden, verstoringen van de handel, smokkel van accijnsgoederen in met name tabaksproducten, en achteruitgang in de woningvoorraad, gezondheidszorg en sociale diensten. Bovendien heeft de gedwongen omleiding van het vrachtverkeer de druk op het regionale logistieke netwerk vergroot. Gebruik van zeemijnen in de Zwarte Zee heeft geleid tot hogere scheepvaartkosten en verstoringen voor de lokale visserij in de aangrenzende regio's van de EU. De solidariteitscorridors tussen de EU en Oekraïne zijn essentieel geweest om blokkades van Oekraïense uitvoerroutes over de Zwarte Zee te verhelpen, handelsstromen in stand te houden en door de EU medegefinancierde investeringen in infrastructuur te faciliteren. Bovendien zullen de aanhoudende steun van de EU en haar lidstaten en het perspectief op toetreding van Oekraïne bijdragen tot de stabilisatie en versterking van de EU-regio's langs deze grens.

Uit de meest recente analyses blijkt dat **in de lidstaten aan de oostelijke buitengrens de groei van het bbp trager en de inflatie hoger is geweest** door de economische gevolgen van de Russische aanvalsoorlog. De op basis van het geharmoniseerde indexcijfer van de consumptieprijzen gemeten mediane inflatie in de lidstaten langs de oostgrens lag minstens 3,7 procentpunten hoger dan het EU-gemiddelde, terwijl de jaarlijkse gemiddelde groei van het bbp in 2022-2023 1,9 procentpunten lager lag dan de prognose voor de EU⁵. Deze situatie is verergerd door hogere financieringskosten, afgenomen investeringen en consumentenuitgaven, hoewel de defensie-uitgaven erdoor zijn gestegen. Vóór de oorlog was Rusland goed voor meer dan 30 % van de Litouwse uitvoer van machines, meer dan 40 % van de Letse uitvoer van verwerkte levensmiddelen en rond de 50 % van de Finse houtinvoer. Sinds het conflict hebben strengere grenscontroles en sancties de handel verstoord, met aanzienlijke gevolgen voor de economieën van de oostelijke grensregio's. Daarnaast daalde het aantal overnachtingen van buitenlandse toeristen met ongeveer 10-35 % in de zwaarst getroffen lidstaten, terwijl het volume van het goederenvervoer per spoor daalde met maar liefst met 75-80 %. De hogere energie-intensiteit en de grotere afhankelijkheid van Russisch gas en Russische olie hebben de schok van de pieken in de energie- en voedselprijzen versterkt, waardoor de inflatie is gestegen tot niveaus die decennialang niet zijn vertoond. Deze invloeden zijn ook voelbaar in EU-lidstaten met een kustlijn aan de Zwarte Zee, zoals Bulgarije, met economische gevolgen die hebben bijgedragen tot een over het algemeen tragere groei en hogere inflatie.

Tegelijkertijd beschikken de oostelijke grensregio's over belangrijke troeven, niet alleen wat betreft de gevestigde industrieën, landbouw, bosbouw, opkomende technologiehubs, onderwijsinstellingen en unieke natuurlijke hulpbronnen, maar ook wat betreft de veerkracht van hun bevolking.

Deze **mededeling** herbevestigt de inzet van de Commissie om de oostelijke grensregio's te ondersteunen in het licht van het belang van deze regio's en de relevantie ervan voor de collectieve veiligheid en welvaart van de EU. In de mededeling wordt een eerste reeks maatregelen gepresenteerd die de Commissie voor ogen heeft om deze regio's bij de specifieke en ongekende uitdagingen bij te staan. Daarbij wordt vertrokken vanuit een solide basis: de erkenning van hun belang in de **Staat van de Unie, het verzoek om input**⁶ en de nauwe **samenwerking** met nationale

⁴ In 2025 hebben de Litouwse autoriteiten 600 in Belarus losgelaten smokkelballonnen onderschept.

⁵ Europese economische prognoses – Najaar 2025.

⁶ 249 antwoorden ontvangen tussen 7 augustus en 18 september 2025, beschikbaar op het portaal Geef uw mening van de Commissie: [Verzoek om input](#).

overheden, regio's, gemeenten en de publieke en particuliere sector. Daarnaast wordt voortgebouwd op verschillende initiatieven voor deze regio's, met name de inclusieve en participatieve processen van de Interreg-programma's, alsook op het werk van de Werkgemeenschap van Europese grensgebieden en initiatieven die worden uitgevoerd in samenwerking met de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en de Wereldbankgroep.

Tijdens de voorbereidende outreach en in reactie op het verzoek om input wezen belanghebbenden uit deze regio's op de dringende uitdagingen waarmee zij te maken hadden en benadrukten zij de noodzaak van gerichte steun, met inbegrip van financiële bijstand, en een gecoördineerde respons. Dit vraagt dus om een uitgebreide reeks maatregelen op alle niveaus, van lokaal tot Europees⁷⁸⁹.

Bij de uitvoering van de in deze mededeling beschreven initiatieven zal de Commissie zich laten leiden door de eerbiediging door de betrokken lidstaten van de gedeelde waarden van de EU, met name wat betreft de rechtsstaat.

Lopende inspanningen en steun

Sinds het begin van de aanvalsoorlog tegen Oekraïne verleent de EU politieke, technische en financiële bijstand aan de oostelijke grensregio's, met name via het **cohesiebeleid** en het **gemeenschappelijk landbouwbeleid** (GLB). Dit beleid speelt een sleutelrol bij het versterken van infrastructuur, vergroten van de economische veerkracht, bevorderen van de ontwikkeling van vaardigheden, ondersteunen van werkgelegenheid en sociale inclusie, zorgen voor duurzame landbouw en verbeteren van crisisparaatheid en -respons. Zo werd voor bepaalde oostelijke grensregio's de landbouwreserve aangesproken.

In de **tussentijdse evaluatie van het cohesiebeleid**¹⁰, die plaatsvindt in het kader van lopende inspanningen om EU-investeringen op veranderende uitdagingen af te stemmen, zijn de belangrijkste prioriteiten vastgesteld die rechtstreeks van belang zijn voor de oostelijke grensregio's: defensie en civiele paraatheid, concurrentievermogen, energie, betaalbare huisvesting en waterweerbaarheid. Voor de specifieke situatie in deze regio's werden gerichte maatregelen ontwikkeld, waaronder een verhoging van de voorfinanciering met 9,5 % en een hoger medefinancieringspercentage van 10 % voor programma's in deze regio's.

*De lidstaten langs de oostelijke grens hebben uitgebreid gebruikgemaakt van deze in het kader van de tussentijdse evaluatie geboden flexibiliteit, te zien aan de aanzienlijke toewijzingen voor veiligheid en veerkracht. **Finland** en **Estland** herprogrammeren omvangrijke bedragen voor de defensie-industrie en militaire mobiliteit. **Letland** sluipt aanzienlijke middelen door naar defensie-infrastructuur, militaire mobiliteit en noodopvang. **Litouwen** wijst delen van zijn meurfondsprogramma toe aan zijn defensiesector, kritieke infrastructuur, opleiding op het gebied van civiele paraatheid en bescherming, en militaire mobiliteit. In **Polen** zijn de oostelijke regio's van plan forse investeringen te mobiliseren ter ondersteuning van civiele paraatheid, infrastructuur voor tweërlei gebruik, defensiegerelateerde industrieën en water- en energiezekerheid. De nieuwe investeringen worden ook ingezet voor de bescherming van kritieke infrastructuur, zoals ziekenhuizen, waterzuiveringsinstallaties en energiegeneratoren in openbare gebouwen. **Slowakije** ondersteunt met onlangs herschikte middelen defensie, veiligheid en civiele paraatheid, en **Hongarije** en **Roemenië** investeren in militaire mobiliteit. **Bulgarije** herprogrammeert om strategische sectoren te ondersteunen, zijn industriële capaciteit te*

⁷ Resolutie van het Europees Parlement over Kwijting 2023: Algemene begroting van de EU — Commissie, uitvoerende agentschappen en Europese Ontwikkelingsfondsen, aanbeveling 40.

⁸ [VERSLAG over de versterking van plattelandsgebieden in de EU via het cohesiebeleid | A10-0092/2025 | Europees Parlement.](#)

⁹ Toespraak van uitvoerend vicevoorzitter Fitto tijdens de conferentie op hoog niveau van de oostelijke grensregio's van de EU in Białowieża, Polen.

¹⁰ Verordening (EU) 2025/1914; Verordening (EU) 2025/1913.

vergroten en defensietechnologieën en technologieën voor tweërlei gebruik te ontwikkelen en te produceren.

Het **Fonds voor een rechtvaardige transitie** (JTF) zet ongeveer 19,3 miljard EUR in voor regio's die het zwaarst worden getroffen door de transitie naar klimaatneutraliteit. 10,1 miljard EUR (meer dan de helft van deze toewijzing) komt ten goede aan de negen landen die grenzen aan Rusland, Belarus en Oekraïne, en wordt ingezet voor rechtstreekse steun aan verschillende regio's langs de oostgrens.

Interreg-programma's verbeteren de grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van veiligheid en de uitwisseling van goede praktijken op het gebied van veerkracht, en verbinden het bedrijfsleven en de academische wereld om tekorten aan vaardigheden op het gebied van cyberbeveiliging of defensie aan te pakken. Bij de start van de Russische aanvalsoorlog heeft de Commissie de Interreg-programma's met Rusland en Belarus onmiddellijk opgeschort, wat heeft geleid tot de **overheveling van 150 miljoen EUR** naar interne samenwerkingsprogramma's en **160 miljoen EUR** naar externe samenwerkingsprogramma's met Oekraïne en Moldavië. Daarnaast vond de uitvoering van gerichte oproepen en gerichte steun voor potentiële begunstigden uit deze regio's doorgang. Hoewel de belanghebbenden deze maatregelen zeer nuttig hebben gevonden, hebben deze acties de negatieve gevolgen van de opschorting van bepaalde Interreg-programma's niet volledig gecompenseerd.

Er is ook steun verleend via vele andere instrumenten en programma's. Vanuit de **herstel- en veerkrachtfaciliteit** wordt bijgedragen tot de versterking van de defensievermogens, de opbouw van connectiviteitsinfrastructuur, het scheppen van werkgelegenheid en het vergemakkelijken van de economische transitie langs de oostgrens van de EU. In de herstel- en veerkrachtplannen van de betrokken lidstaten is ongeveer 14,5 miljard EUR voor investeringen op deze gebieden toegewezen. Deze investeringen gaan vergezeld van relevante hervormingen, die verder bijdragen tot economische groei.

Nog eens 170 miljoen EUR in het kader van het **instrument voor grensbeheer en visumbeleid** ondersteunt de lidstaten die grenzen aan Rusland en Belarus bij het moderniseren van bewakingssystemen, telecommunicatie en droneafweervermogens. In aanvulling op deze inspanningen zorgen het **ruimtevaartprogramma** en het **programma voor beveiligde connectiviteit van de EU** voor veilige en veerkrachtige ruimtegebaseerde diensten die in zowel normale als aangetaste omgevingen doeltreffend kunnen functioneren. Aan de hand van geavanceerde satellietconnectiviteit, geavanceerde Galileo-diensten voor nauwkeurige plaatsbepaling, navigatie en tijdsynchronisatie, en aardobservatievermogens kan de EU continu precisieoperaties uitvoeren die de autonomie en het situationeel bewustzijn vergroten en tegelijkertijd waardevolle gegevens verstrekken om te voorzien in lokale en regionale behoeften.

Voor de landbouw, voedselproductie, bosbouw en gemeenschappen in deze overwegend rurale regio's is steun uit het GLB uitgetrokken om het landbouwkomen in stand te houden, duurzame praktijken te bevorderen en de plattelandsontwikkeling te versterken. Het initiatief **Leader** en Europese innovatiepartnerschappen stimuleren innovatie van onderaf om zo de productiviteit en de toeleveringsketens te verbeteren. Om de negatieve gevolgen van de oorlog in Oekraïne voor de visserij-, aquacultuur- en verwerkingssector te verzachten, zijn daarnaast specifieke financiële crisissteunmaatregelen ingevoerd in het kader van het **Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur**.

Horizon Europa zorgt voor financiering van onderzoek op een breed scala aan gebieden, waaronder energie, vervoer, agro-ecologie, waterweerbaarheid, voedselsystemen en de bio-economie, en draagt bij tot de versterking van regionale innovatie-ecosystemen.

Het **instrument voor technische ondersteuning** en het **initiatief “Catching-up Regions”** bieden extra hulp bij de opbouw van bestuurlijke capaciteit en het aanpakken van knelpunten voor groei.

In deze regio's is ondersteuning voor de **digitale transformatie** geboden via het **Europese netwerk van breedbandcompetentiekantoren**, dat technische bijstand verleent en beste praktijken deelt om de digitale infrastructuur te versterken en de digitale kloof te overbruggen. Ook de **Europese digitale-innovatiehubs** (EDIH's) dragen bij aan de versterking van de oostflank van de EU en ondersteuning voor Oekraïne.

De Commissie versterkt daarnaast, in samenwerking met de Europese Dienst voor extern optreden, de weerbaarheid tegen **desinformatie**. Via het onlangs aangenomen **Europees schild voor de democratie**¹¹ intensiveert de EU haar inspanningen voor meer capaciteitsopbouw en ondersteuning van gecoördineerde maatregelen tegen buitenlandse informatiemanipulatie en inmenging en desinformatiecampagnes. Deze activiteiten zullen worden gefaciliteerd door het nieuwe **Europees Centrum voor democratische veerkracht**.

Bovendien bevorderen het **Europees Waarnemingscentrum voor digitale media** (EDMO) en zijn nationale en regionale hubs factchecking en mediawijsheid in het oostelijke grensgebied. Er is een nieuwe EDMO-hub opgericht — FACT (“fighting against conspiracies and trolls”, ter bestrijding van samenzweringstheorieën en trollen) — ter ondersteuning van Oekraïne en Moldavië en de lidstaten die het meest worden blootgesteld aan informatiemanipulatie door Rusland. **Erasmus+** en **Creatief Europa** ontwikkelen projecten op het gebied van digitale geletterdheid, maatschappelijke betrokkenheid en culturele samenwerking.

De **Connecting Europe Facility (CEF) voor vervoer** heeft **9,1 miljard EUR gemobiliseerd om de oostelijke grensregio's te ondersteunen** door middel van investeringen in strategische connectiviteit en veiligheid. Dit omvat de snellere grensoverschrijdende verbindingen van het trans-Europees vervoersnetwerk (TEN-T) langs de corridor Oostzee-Zwarte Zee-Egeïsche Zee en de corridor Noordzee-Oostzee, met onder meer 800 miljoen EUR voor infrastructuur voor tweërlei gebruik. Met investeringen in Finland en de Baltische staten wordt ook bijgedragen aan de ontwikkeling van een Europese standaardspoorwijdte ter bevordering van de militaire mobiliteit en de economische integratie. Terwijl de verbindingen met Rusland en Belarus in status zijn verlaagd, heeft de EU de connectiviteit en integratie van de oostelijke grensregio's binnen Europa versterkt en de grensoverschrijdende connectiviteit met Oekraïne en Moldavië verbeterd, waarbij 1,36 miljard EUR opzij is gezet voor regio's die aan deze kandidaat-lidstaten grenzen.

In het kader van de bovengenoemde steunmaatregelen hebben de cohesiebeleidsprogramma's, samen met de CEF voor vervoer, ook bijgedragen aan het **EU-initiatief voor solidariteitscorridors**, een levensader voor de Oekraïense economie, door belangrijke infrastructuur in de EU-lidstaten te ondersteunen met bijna 2 miljard EUR voor de versterking van grensoverschrijdende weg- en spoorconnectiviteit, met inbegrip van de bevaarbaarheid van de Donau en capaciteitsvergroting bij belangrijke grensovergangen en havens zoals Constanța. Daarnaast wordt met de corridor Oostzee-Zwarte Zee-Egeïsche Zee een strategische uitbreiding van het TEN-T naar Oekraïne en Moldavië gerealiseerd ter ondersteuning van hun geleidelijke integratie in het vervoers- en logistieke systeem van de Unie.

Op het gebied van energie heeft de **CEF** de lidstaten aan de oostgrens¹² sinds 2014 met 3 miljard EUR ondersteund. De CEF heeft door steun te bieden aan 57 projecten van gemeenschappelijk belang, aanzienlijk bijgedragen aan de verbetering van de connectiviteit van de oostelijke grensregio's.

Het **EU4Health**-programma ondersteunt de veerkracht van de oostelijke grensregio's, onder meer door de gezondheidszorg voor ontheemde Oekraïners te verbeteren en de paraatheid bij

¹¹ JOIN(2025) 791.

¹² Finland, Estland, Letland, Litouwen, Polen, Slowakije, Hongarije, Roemenië, Bulgarije.

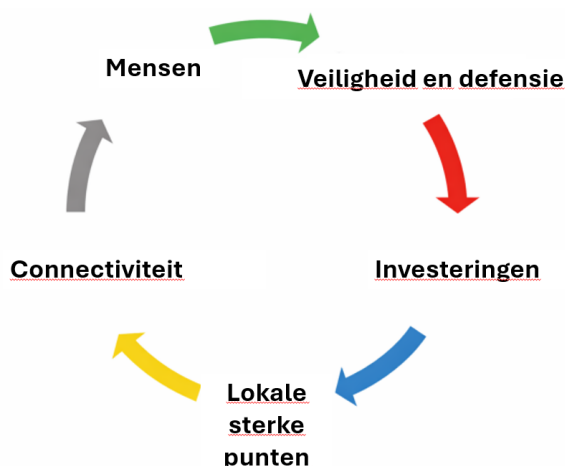
noodsituaties op gezondheidsgebied en de grensoverschrijdende respons op dreigingen te verbeteren.

Het **Uniemechanisme voor civiele bescherming** ondersteunt, met name via het **Coördinatiecentrum voor respons in noodsituaties**, de inspanningen van de lidstaten en vult deze aan, in de hele cyclus van rampenrisicobeheer (preventie, paraatheid en respons) in geval van zowel natuurlijke als door de mens veroorzaakte crises.

Meer steun voor de oostelijke grensregio's

Met deze inspanningen is een belangrijke basis gelegd, maar naarmate de situatie zich verder ontwikkelt, blijven **verdere en krachtigere maatregelen** essentieel om de stabiliteit en welvaart van onze oostelijke grensregio's te verzekeren.

Er zijn verdere maatregelen nodig op **vijf belangrijke gebieden**: i) **veiligheid en defensie**; ii) het aantrekken van **investeringen**; iii) het benutten van de **lokale sterke punten** van de regio's; iv) verbetering van de **connectiviteit**, en v) aandacht voor **mensen**, aangezien de veerkracht van elke regio staat of valt bij de kracht van haar gemeenschappen.

1. Veiligheid en veerkracht — ter bescherming, afschrikking en geruststelling

Het toenemende aantal vijandige incidenten op het grondgebied van de EU laat zien dat er nog altijd **hybride dreigingen en veiligheidslacunes** bestaan. Door de toenemende frequentie van incidenten met gevolgen voor kritieke infrastructuur, waaronder schadelijke interferentie op GNSS en het radiospectrum, wordt des te duidelijker hoe belangrijk bescherming en snelle reparatie van deze infrastructuur en integratie van weerbaarheidsvereisten in ontwerpen van nieuwe infrastructuur zijn. In dit verband biedt de gezamenlijke mededeling “Vrede bewaren – routekaart voor defensiegereedheid 2030”¹³ duidelijke doelstellingen en mijlpalen om tegen 2030 defensiegereedheid te bereiken, zoals uiteengezet in het witboek over Europese defensie.

Twee van de vlaggenschipinitiatieven — de **oostflankwacht** en het **Europees initiatief voor droneafweer** — hebben tot doel luchtverdediging, droneafweersystemen, maatregelen voor veiligheid op het land en op zee en situationeel bewustzijn samen te brengen om een alomvattend Europees grensdefensievermogen tot stand te brengen dat civiele en militaire instrumenten combineert, in nauwe samenwerking met de NAVO. De oostflankwacht zal realtime ruimtebewaking omvatten om bewegingen van vijandige strijdkrachten te detecteren, alsook een Europees initiatief voor droneafweer en een Europees luchtschild om het Europese luchtruim te

¹³ JOIN(2025) 27 final.

beschermen, hetgeen allemaal rechtstreeks ten goede komt aan de veiligheid van de oostelijke grensregio's en de Unie als geheel.

Verder worden in het **actieplan inzake drones en droneafweerbeveiliging** de dreigingen door drones — in de lucht (waaronder met ballonnen), op zee, onder water of op het land — behandeld: een flinke uitdaging bij de bescherming van de buitengrenzen, kritieke infrastructuur en de openbare ruimte. Het heeft tot doel de vermogens voor de rechtshandhaving van de toekomst, gespecialiseerde opleidingen over het bestrijden van drones, een platform voor drone-incidenten en het bundelen en delen van middelen te verbeteren. Het actieplan omvat ook verschillende financieringsmogelijkheden voor drone- en droneafweervermogens en heeft een specifieke focus op defensiegereedheid.

In het kader van het financieringsinstrument “**Optreden voor de veiligheid van Europa**” (SAFE) is 150 miljard EUR aan leningen aan geïnteresseerde lidstaten beschikbaar gesteld. 19 lidstaten hebben belangstelling getoond en daarvoor investeringsplannen ingediend. Hieronder waren alle negen lidstaten langs de oostgrens van de EU, waaraan voorlopig meer dan 65 % van het totale bedrag is toegewezen. Gezien het belang van de oostelijke grensregio's voor de veiligheid van de EU, moeten zij prioriteit krijgen bij de ontwikkeling van een veerkrachtig regionaal industrieel defensie-ecosysteem dat productie en capaciteiten kan opschalen om in te spelen op veranderende veiligheidsbehoeften.

Het voorgestelde **pakket militaire mobiliteit**¹⁴ zal zorgen voor verbetering van de vervoersinfrastructuur voor tweërlei gebruik, waarbij de regels voor het vervoer van militair materieel en de grensprocedures in heel Europa worden gestroomlijnd. Met deze maatregelen zou militaire hulp sneller naar de oostelijke grensregio's van de Unie en over de grens kunnen worden verplaatst. Deze inspanningen zullen de veerkracht van de oostelijke grensregio's helpen versterken en de verbindingen daar verbeteren, waarmee ook de Europese veiligheid en defensie worden versterkt. Samen met de EU-lidstaten zullen kritieke knelpunten (“hotspots”) langs de militaire mobiliteitscorridors van de EU worden geïdentificeerd en kortetermijninvesteringen die prioriteit moeten krijgen worden geïdentificeerd. In het onderdeel militaire mobiliteit van de Connecting Europe Facility binnen het meerjarig financieel kader (MFK) 2028-2034¹⁵ wordt een vertienvoudiging voorgesteld ter ondersteuning van investeringen voor tweërlei gebruik en digitale infrastructuur voor militair vervoer.

Daarnaast is de voorgestelde financiering voor **migratie, grensbeheer en interne veiligheid** ook verdrievoudigd in het MFK 2028-2034. Deze stijging is in lijn met de unieke uitdagingen die de lidstaten die grenzen aan Rusland en Belarus tegenkomen bij het beheren van migratiestromen en de beveiliging van de buitengrenzen van de EU.

In het licht van de escalerende dreigingen moet bovendien een alomvattend plan worden ontwikkeld om de intensivering van de Russische **hybride oorlogvoering** tegen de EU te voorkomen en tegen te gaan — op het land, in de lucht, op zee en op digitaal gebied. Al deze doelstellingen en veiligheidsproblemen zijn in het Oostzeegebied en in het Zwarte Zeegebied evenzeer van belang, ook gezien de onderlinge verwevenheid van de regio's op het gebied van welvaart en veiligheid, zoals in de nieuwe strategie voor een stabiel en veilig Zwarte Zeegebied wordt opgemerkt¹⁶. Het Oostzeegebied is een strategisch en cruciaal gebied voor de veiligheid en defensie van de EU. Het vormt een essentieel onderdeel van de collectieve defensiearchitectuur van de NAVO en speelt een sleutelrol als maritieme, energie- en infrastructuurcorridor. Het Oostzeegebied blijft in het bijzonder blootstaan aan de Russische hybride oorlogvoering, die vraagt om grotere veerkracht en gecoördineerde reacties vanuit de EU.

¹⁴ [JOIN\(2025\) 846 final](#).

¹⁵ [COM\(2025\) 547 final](#).

¹⁶ [JOIN\(2025\) 135 final](#).

De Commissie zal:

- lidstaten ondersteunen bij het ontwikkelen van de **oostflankwacht**, het **Europees initiatief voor droneafweer**, het **Europees luchtschild** en het **Europees ruimteschild**, hetgeen allemaal rechtstreeks ten goede komt aan de veiligheid van de oostelijke grensregio's, en met het oog op de ambitieuze mijlpalen van de routekaart voor defensiegereedheid;
- een actieplan met maatregelen ontwikkelen om de escalatie van de Russische **hybride oorlogvoering** tegen de EU op het land, in de lucht, op zee en op digitaal gebied te voorkomen en tegen te gaan, onder meer door gebruik te maken van het potentieel van de respectieve financieringsprogramma's op die gebieden;
- zich richten op het verbeteren van de **militaire mobiliteit** in de EU, ook in de oostelijke grensregio's, door de ontwikkeling van infrastructuur voor tweërlei gebruik te ondersteunen;
- nagaan of het mogelijk is het steunpercentage en de voorfinancieringspercentages van de EU voor oostelijke grensregio's te verhogen met het oog op militaire mobiliteit;
- in nauwe samenwerking met de lidstaten, door de lidstaten prioritair uit te voeren **gerichte kortetermijninvesteringen** ("hotspots") identificeren langs de kritieke militaire mobiliteitscorridors van de EU aan de oostelijke buitengrenzen en in de oostelijke grensregio's;
- nauw samenwerken met de lidstaten om te zorgen voor een doeltreffend gebruik van de verhoogde financiering voor **migratie, gecoördineerde douanecontroles, grensbeheer en interne veiligheid**, met bijzondere aandacht voor lidstaten die voor unieke veiligheidsuitdagingen worden gesteld, en beoordelen of die verhoogde financiering op passende wijze tegemoetkomt aan de specifieke behoeften van de oostelijke grensregio's;
- in overeenstemming met de **EU-strategie voor een paraatheidsunie**¹⁷ de crisisparaatheid in de oostelijke grensregio's versterken om bevolkingen, economieën en industrieën te beschermen en de veerkracht en functionaliteit van kritieke infrastructuur, infrastructuur voor defensie en infrastructuur voor tweërlei gebruik waarborgen, ook in gezondheidszorgstelsels. Overwegingen op het gebied van veerkracht moeten in alle initiatieven voor de oostelijke grensregio's van de EU worden ingebouwd, uitgaande van het beginsel van "ingebouwde paraatheid";
- samen met de lidstaten de inspanningen opvoeren om de illegale invoer van tabak en aan tabak verwante producten uit derde landen te bestrijden.

In dat verband:

- zal de Commissie grensoverschrijdende gebieden ondersteunen zodat zij **weerbaarheidsclusters** kunnen vormen waarin middelen kunnen worden gebundeld, beste praktijken kunnen worden uitgewisseld en kan worden samengewerkt op het gebied van rampenparaatheid, crisisbeheersing en veerkracht voor de lange termijn;
- is de Commissie bereid via het Uniemechanisme voor civiele bescherming responscapaciteit in te zetten, waaronder via rescEU, in de zwaarst getroffen oostelijke grensregio's;
- verzoekt de Commissie de oostelijke grensregio's investeringen toe te leiden naar de uitrol van navigatie-infrastructuur op de grond om de weerbaarheid tegen verstoring te vergroten en de uitrol van glasvezelnetwerken voor verbinding met de EU-brede diensten, kritieke infrastructuur en industrieën in de regio;
- verzoekt de Commissie de lidstaten gebruik te maken van vermogens, met inbegrip van door de EU gefinancierde vermogens, om hybride dreigingen te voorkomen en tegen te gaan, waaronder het Europees Kenniscentrum voor de bestrijding van hybride dreigingen, dat de resultaten van het door de EU gefinancierde netwerk EU-HYBNET integreert;

¹⁷ [JOIN\(2025\) 130 final](#).

- zal de Commissie in de oostelijke grensregio's de ontwikkeling van strategische hubs voor versterkte regionale ruimtediensten faciliteren door middel van Unie-investeringen in het IRIS²-systeem van de EU;
- is de Commissie bereid de **beveiligde connectiviteit via IRIS²** te versterken, en onder meer te zorgen voor betere dekking in het noordpoolgebied, en de **overheidsdienst voor aardobservatie** sneller tot stand te brengen om te zorgen voor betrouwbare geografische inlichtingen uit de ruimte, op basis van specifieke Europese capaciteiten en bundeling en deling van nationale capaciteiten;
- is de Commissie bereid steun te verlenen voor de oprichting van een EU-veiligheidshub voor het Zwarte Zeegebied, die tot doel heeft de veiligheid en veerkracht van de regio op korte en voor de lange termijn te versterken.

2. Groei en regionale welvaart — bevordering van de toegang tot financiering, innovatie en technologie en van de ontwikkeling van kmo's

Regio's langs de oostelijke grenzen van de EU staan onder toenemende economische druk, nog bovenop de bestaande uitdagingen op het gebied van economische ontwikkeling¹⁸. Zij moeten het doen met flink kleinere grensoverschrijdende handels- en toerismestromen, verstoorde toeleveringsketens en een afnemend investeringsvertrouwen. Bovendien staan zij onder grotere druk om meer middelen in te zetten voor veiligheid en defensie dan andere delen van Europa. Bedrijfsexploatanten beschouwen deze regio's als regio's met een hoog risico, waardoor **leningen en investeringen duurder uitvallen**. Bovendien beschikken veel gemeenten over beperkte financiële middelen, waardoor het moeilijk is ontwikkelingsprojecten te financieren en zelfs essentiële diensten te verlenen. Zoals in de antwoorden op het verzoek om input werd bevestigd, is **toegang tot financiering** een van de meest prangende uitdagingen van de respondenten.

Ondanks deze uitdagingen hebben de oostelijke grensregio's een aanzienlijk groeipotentieel. Als poortwachters aan de oostgrens van de EU kunnen zij kritieke **logistieke en defensie-infrastructuur** aanbieden op hun grondgebied en tegelijkertijd het potentieel van hun **natuurlijke hulpbronnen en geschoolde arbeidskrachten** benutten. Als wordt ingezet op **defensietechnologie en -innovatie, hernieuwbare energie en de bio-economie** kunnen gerichte investeringen worden aangetrokken, en tegelijkertijd kunnen **toerisme, cultuur en de creatieve sectoren en industrieën** bijdragen tot een herwaardering en diversificatie van lokale economieën. Deze kansen en duurzame groei zijn alleen haalbaar als er sprake is van een goed werkende rechtstaat en goed bestuur.

Het veranderende veiligheidslandschap heeft nieuwe kansen gecreëerd, bijvoorbeeld voor **investeringen in goederen voor tweërlei gebruik**. Industrieën op het gebied van cyberbeveiliging, bewakingstechnologie, energiezekerheid en vervoersinfrastructuur worden steeds meer gezien als strategische sectoren voor regionale ontwikkeling¹⁹.

Met name **de drone-industrie** kan een belangrijke rol spelen bij deze groei, met toepassingen op het gebied van grensbewaking, opsporings- en reddingsoperaties en milieumonitoring. Bovendien kan de ontwikkeling van droneafweerttechnologieën nieuwe kansen bieden voor innovatie en ondernemerschap.

¹⁸ Het bbp per hoofd van de bevolking in de oostelijke grensregio's is 12 tot 21 % lager dan in de rest van hetzelfde land (met uitzondering van de hoofdstedelijke regio).

¹⁹ ResilEast, bijvoorbeeld, is een proefproject waarin een initiatief voor regionale ontwikkeling wordt voorgesteld waarmee de veerkracht, veiligheid en economische vitaliteit van de oostelijke grensregio's van de EU worden versterkt met een geïntegreerde aanpak waarin energie-infrastructuur, defensiegereedheid en duurzame economische groei samenkomen. Het is bedoeld als proefproject voor het bredere concept "ResilEast", met de grensregio's van Europa als pioniers voor nieuwe bronnen van groei en concurrentievermogen op het hele continent.

Dankzij de steun in het kader van het cohesiebeleid van de EU zijn in de oostelijke grensregio's veel inspirerende voorbeelden te vinden.

De geavanceerde NEO-fabriek in **Narva** (Estland), ondersteund met 14,5 miljoen EUR uit het JTF, is begonnen met de productie van permanente magneten, die essentieel zijn voor de nettonulindustrie en de strategische autonomie van Europa.

Een voormalig winkelcentrum voor toeristen uit Rusland in **Imatra**, Zuid-Karelië, Finland, wordt omgevormd tot een productiefaciliteit voor groene hightechnologieën, met 2 miljoen EUR steun uit het JTF.

Līvāni in de regio Latgale is uitgegroeid tot een Letse glasvezelvallei, met verschillende hightechbedrijven die actief zijn in die sector.

In **Šalčininkai** (Litouwen) ontstaat een stevige defensiecluster, mede dankzij een lening van 540 miljoen EUR van de Europese Investeringsbank (EIB)-Groep.

Het grensoverschrijdende **Interreg-project Litouwen-Polen** versterkt het beleid en de overheidssamenwerking voor betere voorbereiding op noodsituaties en oorlogsscenario's.

Met 10 miljoen EUR uit het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO) zal **Subkarpaten** in Polen de oprichting ondersteunen van "Drone Valley", het eerste kenniscentrum voor tweërlei gebruik van drones in het land.

Het innovatiecentrum in **Košice** in Oost-Slowakije, dat met 8,2 miljoen EUR uit het EFRO is ontwikkeld, draagt bij tot het innovatiepotentieel van de hele regio.

In **Szeged** heeft 26 miljoen EUR uit het Cohesiefonds bijgedragen tot een transformatie van het verwarmingsnetwerk van de stad met een overstap van gas naar geothermische energie, een toonbeeld van het potentieel van geothermische energie, ook in de regio die grenst aan Oekraïne.

In **Iasi** (Roemenië) zal de bouw van het onderzoekscentrum INOVA a+, ondersteund met 75 miljoen EUR uit het EFRO, het benodigde onderzoek voor en de productiecapaciteit en de voorzieningszekerheid van kritieke geneesmiddelen, vaccins en antibiotica stimuleren.

In **Kazanlak** (Bulgarije) wordt met 43 miljoen EUR aan financiering uit het Fonds voor een rechtvaardige transitie ingezet op de hooggeschoolde beroepsbevolking rond Stara Zagora om de economie minder afhankelijk te maken van steenkool en een kenniscentrum voor O&O op defensiegebied te ontwikkelen, waarmee de weg wordt vrijgemaakt voor een regionale hub die zowel de defensie- als de civiele markt kan bedienen.

Sterkere banden tussen de **academische wereld, het bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld** zijn essentieel om dit potentieel ten volle te benutten. Regionale actoren moeten samenwerken om **strategieën voor slimme specialisatie** vorm te geven die hun unieke concurrentievoordelen koppelen aan nieuwe opkomende gebieden als de bio-economie, duurzame landbouw, digitale technologieën en ecotoerisme, en tegelijkertijd partnerschappen aangaan met aanbieders van beroepsopleiding en -onderwijs.

Onderwijsinstellingen hebben aanzienlijk potentieel als aanjagers van innovatie en belangrijke motoren van regionale economische groei. In 2025 ondertekenden de technische universiteiten van Riga (RTU, Letland) Tallinn (TalTech, Estland) en Kaunas (KTU, Litouwen) een memorandum van overeenstemming om strategische samenwerking in onderzoek en innovatie op defensie- en veiligheidsgebied te bevorderen en hun deskundigheid te bundelen om gezamenlijk deel te kunnen nemen aan belangrijke internationale O&O-initiatieven en de banden met de industrie te versterken.

Het ecosysteem van Savilahti in Finland herbergt het universitair ziekenhuis van Kuopio, de universiteit van Oost-Finland, de Savonia-hogeschool, de instelling voor beroepsonderwijs Savo, verschillende onderzoeksinstellingen, het bedrijvenpark KPY Novapolis en meer dan 200 bedrijven. Samen vormen zij een platform voor groei, ontwikkeling, experimenten en innovatie.

In het kader van het platform voor strategische technologieën voor Europa (STEP) zal Roemenië 77 miljoen EUR aan investeringen in technologische verbeteringen financieren in installaties van het emissiehandelssysteem in de sector schone en hulpbronnefficiënte technologieën, met name ten behoeve van de transformatie van de bestaande staalfabriek in Galați.

Op basis van de **plannen voor nationaal en regionaal partnerschap (NRP)**²⁰, onderdeel van het MFK-pakket 2028-2034, kunnen lidstaten en regio's die voor de dubbele uitdaging staan hun veiligheid te moeten vergroten en tegelijkertijd hun economieën en mensen te moeten ondersteunen, uitgebreide en geïntegreerde steun ontvangen. Bij het indienen van de NRP-plannen moeten de lidstaten aantonen hoe zij bijdragen tot de vermindering van de economische, sociale en territoriale ongelijkheden, onder meer door zich te richten op de specifieke behoeften en uitdagingen van hun oostelijke grensregio's, met name op het gebied van veiligheid, grensbeheer en economische ontwikkeling²¹. Bovendien zullen zij op territoriale basis codes moeten toekennen aan de hand waarvan investeringen in die regio's kunnen worden gevolgd.

De Commissie zal investeringen in de oostelijke grensregio's prioriteit geven door:

- de **EastInvest**-faciliteit op te zetten, een **specifiek financieringsplatform voor de oostelijke grensregio's**, met daarachter de EIB-Groep, internationale financiële instellingen en verschillende nationale en regionale stimuleringsbanken uit de betrokken lidstaten. De faciliteit zal voorzien in de investeringsbehoeften die in de ontwikkelingsstrategieën van deze regio's zijn vastgesteld, door middel van gerichte steun in de vorm van leningen van deelnemende instellingen, waaronder **de EIB-Groep, de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBWO), de Noordse Investeringsbank (NIB) en de Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa (CEB)**, die mogelijk tegen gunstigere voorwaarden kunnen worden verstrekt, bijvoorbeeld in combinatie met financieringsinstrumenten van het cohesiebeleid. De oprichting van een specifiek platform zal een betere coördinatie tussen de relevante investeerders mogelijk maken en zorgen voor een hoge mate van complementariteit en synergieën voor hun interventies in de getroffen oostelijke grensregio's, binnen de mandaten en met de comparatieve voordelen van de betrokken actoren. Met dat voor ogen streven de EIB-groep, de EBWO, de CEB en de NIB ernaar in de periode 2026-2027 ten minste 28 miljard EUR aan particuliere en publieke investeringen in de getroffen lidstaten te verstrekken, wat ervoor moet zorgen dat er vervolgens meer particuliere financiering wordt aangetrokken. EastInvest zal ook de coördinatie van leningen uit handen nemen en ondersteunend advies bieden, onder meer aan lokale overheden, in de oostelijke grensregio's;
- in het kader van de herziening van de **algemene groepsvrijstellingsverordening** in 2026 te beoordelen of de staatssteunregels moeten worden gewijzigd in het licht van de specifieke uitdagingen van de oostelijke grensregio's;

²⁰ [COM\(2025\) 565 final/2](#).

²¹ Artikel 22 van het voorstel voor het NRP-plan (COM(2025) 565 final).

- wat betreft de richtsnoeren regionale steun zal de Commissie onderzoeken of de bestaande flexibiliteit voor STEP-technologieën die cruciaal zijn voor de weerbaarheidsopbouw, ook na 2027 moet worden gehandhaafd;
- na te gaan hoe de oostelijke grensregio's het beste kunnen halen uit het aankomende **Europees Fonds voor concurrentievermogen**²², zodat innovatie en industriële transformatie voor deze regio's binnen bereik komen, met name op het gebied van landbouw, bio-economie, de defensie-industrie en de veerkracht van toeleveringsketens;
- binnen het toekomstige Europees Fonds voor concurrentievermogen, en voortbouwend op de InvestEU-advieshub, gericht **ondersteunend advies** bieden aan publieke en private entiteiten in oostelijke grensregio's, met inbegrip van nationale, regionale en lokale autoriteiten, om de toegang tot financiering te vergemakkelijken en tot een pijplijn van investeringsprojecten te komen;
- samen te werken met de lidstaten in het kader van het huidige MFK om vereenvoudigde vormen van terugbetaling in te voeren (met bijvoorbeeld vouchers of andere vormen van vereenvoudigde kostenopties) met het oog op **betere toegang tot financiering voor micro- en kleine ondernemingen** in de oostelijke grensregio's. Daarnaast in het kader van de uitvoeringsdialogen verdere vereenvoudigingsmaatregelen ten behoeve van deze regio's onderzoeken;
- het **creëren van clusters in de oostelijke grensregio's** te bevorderen, onder meer via het Europees platform voor clustersamenwerking²³, ter bevordering van lokale innovatie-ecosystemen, samenwerking tussen kleine en middelgrote ondernemingen en toegang tot financieringsmogelijkheden van de EU;
- haar samenwerking met de Wereldbankgroep in het kader van het "**Catching-up Regions**"-initiatief in de Baltische staten te intensiveren, om gemeenten te voorzien van expertise en te helpen bij de ontwikkeling van projecten voor **het behoud en uitbouw van bedrijvigheid, ontwikkeling van menselijk kapitaal** en capaciteitsopbouw, in nauwe samenwerking met lokale belanghebbenden. Deze gerichte bijstand zal worden uitgebreid tot de zwaarst getroffen oostelijke grensregio's in **Polen** en **Finland**, ter ondersteuning van de economische diversificatie, bredere markttoegang voor lokale bedrijven, bijscholing voor de beroepsbevolking en buitenlandse directe investeringen aldaar;
- ervoor te zorgen dat de uitdagingen en behoeften van de oostelijke grensregio's met betrekking tot investeringen en hervormingen worden geïntegreerd in de beleidsreferentiekaders van toekomstige plannen voor nationaal en regionaal partnerschap in het kader van het nieuwe MFK. Bovendien zal de Commissie bij het opstellen van de **richtsnoeren over het beginsel "geen ernstige afbreuk doen"** voor het volgende MFK rekening houden met de specifieke territoriale kenmerken en uitdagingen van de oostelijke grensregio's en ervoor zorgen dat het beginsel evenredig wordt toegepast. Gezien de toegenomen veiligheidsrisico's in de oostelijke grensregio's, waaronder het verhoogde risico op conventionele militaire dreigingen, zal in de richtsnoeren de reikwijdte van de uitzonderingen op het gebied van veiligheid en defensie nader worden gespecificeerd, met name wat betreft projecten voor tweërlei gebruik en projecten met een civiele-paraatheidsdimensie.

Daarnaast roept de Commissie de lidstaten op om:

- gebruik te maken van de **financiële instrumenten** waartoe ze toegang hebben als middelen volgens het cohesiebeleid, om gunstigere kredietvoorwaarden te creëren in de oostelijke grensregio's en bij te dragen tot risicovermindering met het oog op particuliere financiering;

²² [COM\(2025\) 555 final](#).

²³ <https://www.clustercollaboration.eu/>.

- ervoor te zorgen dat de uitdagingen en kansen van de oostelijke grensregio's naar behoren in aanmerking worden genomen bij de voorbereiding van toekomstige **plannen voor nationaal en regionaal partnerschap**;
- de stimulansen voor economische activiteit in deze regio's te vergroten, bijvoorbeeld met **gerichte belastingmaatregelen** en subsidies die in overeenstemming zijn met de staatssteunregels voor reeds gevestigde ondernemingen of stimulansen voor nieuwe investeringen in de oostelijke grensregio's;
- de potentiële voordelen onderzoeken van het opzetten van nieuwe **speciale economische zones** in de oostelijke grensregio's en van de uitbreiding van de lijst van faciliteiten in het kader van de bestaande faciliteiten die onder de staatssteunregels vallen.

3. Voortbouwen op lokale sterke punten — bio-economie, energie, milieu, landbouw en vaardigheden

De oostelijke grensregio's zijn rijk in onbenutte **natuurlijke hulpbronnen**, waaronder hout, biomassa en zeldzame aardmetalen, en bieden een aanzienlijk potentieel voor de ontwikkeling van biogebaseerde industrieën, hernieuwbare energie en de mijnbouw- en verwerkingssectoren.

Als de momenteel onbenutte hulpbronnen op duurzame wijze worden ingezet, kunnen in de **bosbouwsector** concurrerende marktgebaseerde waardeketens worden ontwikkeld op het gebied van koolstofafvang of innovatieve biogebaseerde materialen (bv. biogebaseerde kunststoffen en polymeren, verpakkingen op basis van vezels, biogebaseerd textiel, biogebaseerde chemische stoffen en biogebaseerde bouwproducten). Deze oplossingen kunnen de uitstoot verminderen, innovatie bevorderen, groene banen scheppen en plattlandsgebieden nieuw leven inblazen.

Finland, dat aanzienlijke voorraden **lithium, kobalt** en **nikkel** heeft, speelt al een belangrijke rol in het streven van de EU om de voorziening van batterijen en technologieën voor hernieuwbare energie veilig te stellen. Estland kan ook een aanzienlijke bijdrage leveren aan de doelstellingen van de EU op het gebied van kritieke grondstoffen, aangezien het reeds een **installatie voor permanente magneten** heeft geopend. Polen, een belangrijke **koperproducent** met **potentie voor de verwerking van zeldzame aardmetalen**, breidt zijn exploratie van **lithium** uit, en Roemenië heeft veelbelovende **magnesium-** en **koperafzettingen**. **Staal** is goed voor meer dan de helft van de industriële productie in de oostelijke regio van Slowakije, naast een verscheidenheid aan andere mineralen, zoals antimoon, goud, zilver, uranium, molybdeen en magnesiet. Bij de bovengenoemde activiteiten is ook steeds meer aandacht voor **duurzame mijnbouwpraktijken** en vaker sprake van positionering als milieubewuste leveranciers van belangrijke materialen.

Het behoud van het potentieel van de **landbouw-, visserij- en aquacultuurproductie** langs de oostgrens en het waarborgen van de continuïteit ervan door middel van **generatievernieuwing** en verdere steun aan plattlandsgebieden zijn van cruciaal belang voor de vitaliteit van deze regio's. Het veiligstellen van de bosbouw- en landbouwproductie draagt ook bij tot de voedselzekerheid en zorgt voor **stabiele grondstoffenvoorziening voor bedrijven** in het gebied. Om deze initiatieven te ontwikkelen, kunnen landbouwers in de oostelijke grensregio's **meer gekoppelde inkomenssteun**²⁴ ontvangen.

De **milieuduurzaamheid** in de grensregio's van de EU kan worden verbeterd door middel van gezamenlijke inspanningen om natuurlijke hulpbronnen te beschermen en circulaire economieën te bevorderen, waarbij de veerkracht op lange termijn en het ecologische evenwicht in

²⁴ In het kader van het MFK-voorstel voor het GLB hebben de lidstaten de mogelijkheid om hun toewijzing voor gekoppelde inkomenssteun, gewoonlijk beperkt tot 20 % van de bijdrage van de Unie voor specifieke interventies, met maximaal 5 % te verhogen, op voorwaarde dat deze aanvullende financiële toewijzing bedoeld is voor specifieke prioriteiten, waaronder met name landbouwers in de oostelijke grensregio's.

verschillende landschappen worden gewaarborgd. Investerings in efficiënte en circulaire watersystemen en moderne afvalwaterzuivering kunnen ook de industrie en de landbouw ondersteunen en de operationele continuïteit tijdens crises vergroten.

Versterking van de energiesystemen en het ontsluiting van het potentieel aan **hernieuwbare energie** in de oostelijke grensregio's zijn cruciaal voor de energiezekerheid van Europa. Doordat in veel oostelijke grensregio's een robuust elektriciteitsnet ontbreekt, schiet de energiezekerheid tekort en blijft de industriële ontwikkeling achter. In de oostelijke grensregio's van bijvoorbeeld de Baltische staten en Finland zijn strategische investeringen in het net nodig zodat hernieuwbare-energieprojecten volledig in het net kunnen worden geïntegreerd. Na de synchronisatie van de elektriciteitssystemen van de Baltische landen met het Europese net moet verder worden gewerkt aan de **volledige integratie ervan in de elektriciteitsmarkt van de EU**. Hier hoort ook het versterken van de veerkracht van en het verbeteren van de bestaande infrastructuur, het verbeteren van de flexibiliteit van het net en het verbeteren van de connectiviteit tussen buurlanden bij. Bovendien zijn voor de weerbaarheid tegen verstoringen van de energievoorziening en hybride dreigingen meer **gasopslag, reverse-flowcapaciteit, verbeteringen van het net en de infrastructuur, interconnectoren en de integratie van hernieuwbare energiebronnen** noodzakelijk. Door de inzet van hernieuwbare energie te versnellen door middel van gestroomlijnde en versnelde vergunningsprocedures kan het enorme potentieel van de oostelijke grensregio's worden benut²⁵. De lokale veerkracht op energiegebied kan ook worden vergroot door **de uitbreiding van energiegemeenschappen**. Deze gemeenschappen kunnen lokale hulpbronnen bundelen om hernieuwbare energie te produceren, voor minder afhankelijkheid van externe bronnen, en micronetwerken en energieopslagsystemen bouwen die back-upstroom leveren tijdens verstoringen.

De oostelijke grensregio's zijn ook veelbelovend wat betreft de levering van **biomassa** voor de bio-economie van de EU, waarbij ook residuen worden benut en de lokale circulariteit en veerkracht worden vergroot. Ze kunnen ondersteuning voor de strategieën ReFuelEU Luchtvaart en FuelEU Zeevaart bieden door grondstoffen te leveren voor de productie van geavanceerde biobrandstoffen, voortbouwend op leidende technologieën zoals bioraffinaderijen, fermentatie en biogene methoden.

Door te investeren in **biogasinstallaties** op landbouwbedrijven of in coöperaties kunnen landbouwers mest, afval en gewasresiduen recyclen tot waardevolle bio-energie en digestaat, wat ook weer verder kan worden verwerkt tot **biogebaseerde meststoffen**. Dit helpt dure en meestal ingevoerde en fossiele chemische meststoffen te vervangen en draagt tegelijkertijd bij tot duurzaamheid, energiezekerheid en de betaalbaarheid van energie.

De Commissie zal:

- de **integratie van de elektriciteitssystemen van de Baltische staten** in de Europese netwerken versnellen, onder meer door de veerkracht van infrastructuur en offshore-netwerken te versterken, alsook die van grensoverschrijdende waterstofinfrastructuur zoals de Nordic-Baltic Hydrogen Corridor, via de groep op hoog niveau voor het interconnectieplan voor de energiemarkt in het Oostzeegebied;
- de **uitvoering van prioritaire grensoverschrijdende infrastructuurprojecten** in de regio blijven ondersteunen, bijvoorbeeld in het kader van de energiesnelwegen die zijn vastgesteld als onderdeel van het pakket Europese netten, onder meer via de Groep op hoog niveau energieconnectiviteit voor Centraal- en Zuidoost-Europa;
- **projecten van gemeenschappelijk belang en projecten van wederzijds belang met derde landen** blijven ondersteunen, onder meer via de CEF;

²⁵ [Untapped potential for renewable energy from wind, solar and hydropower.](#)

- initiatieven van de circulaire industrie ondersteunen, met inbegrip van **valleien voor industriële symbiose en regionale hubs voor de bio-economie** in de oostelijke grensregio's, daarbij voortbouwend op de strategie voor de bio-economie;
- de **productie van biogas en biomethaan** ondersteunen, in overeenstemming met de REPowerEU-doelstellingen en de leidende markt voor biogebaseerde meststoffen zoals uiteengezet in de strategie voor de bio-economie, waarin land- en bosbouwresiduen, alsook lokaal organisch afval, wordt gerecycled tot digestaat en biogebaseerde meststoffen;
- strategische projecten in het kader van de **verordening kritieke grondstoffen** ondersteunen, voortbouwend op het RESourceEU-actieplan en het voorzieningspotentieel voor kritieke grondstoffen van de regio, door middel van oproepen tot het indienen van voorstellen in het kader van het Innovatiefonds en cohesie-investeringen via STEP;
- de specifieke activiteiten van de oostelijke grensregio's in het kader van het **plattelandspact** bevorderen, bijvoorbeeld netwerkvorming en capaciteitsopbouw, ter bestrijding van de unieke uitdagingen waarmee deze regio's te maken hebben;
- de participatie van jongeren in de landbouw in de oostelijke grensregio's aanmoedigen via de **EU-strategie voor generatievernieuwing in de landbouw**²⁶ en de ontwikkeling van plattlandsgebieden en de landbouw blijven ondersteunen via de toekomstige plannen voor nationaal en regionaal partnerschap;
- de belangrijkste uitdagingen voor het toerisme in de oostelijke grensregio's aanpakken in de komende **EU-strategie voor duurzaam toerisme**, door de invoering van duurzame modellen te ondersteunen, de veerkracht te versterken en het internationale vertrouwen te herstellen met behulp van gerichte promotie-inspanningen.

De Commissie verzoekt de lidstaten:

- hun **energieplanning** te verbeteren door een kader te creëren voor een betere coördinatie van investeringspijpleidingen om de groene transitie, veerkracht en netintegratie in de oostelijke grensregio's te versnellen;
- de energiezekerheid verder te versterken door **interconnectoren**, lng/biogascapaciteit, veerkracht van het elektriciteitsnet en energieopslag extra prioriteit te geven, onder meer door strategische brandstofreservoirs in de oostelijke grensregio's tot stand te brengen, en deze investeringen te integreren in de toekomstige herziene versies van de **nationale energie- en klimaatplannen** van de lidstaten;
- **projecten op het gebied van hernieuwbare energie uit te rollen** en de stadsverwarming in de oostelijke grensregio's te moderniseren;
- in hun **sociaal klimaatfonds** investeringsmaatregelen op te nemen **om energiearmoede terug te dringen**, ook in de oostelijke grensregio's, om kwetsbare huishoudens en micro-ondernemingen te ondersteunen.

4. Connectiviteit — mensen met elkaar verbinden en groei ondersteunen

De Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne heeft geleid tot een strategische ontkoppeling van de vervoersverbindingen met Rusland en Belarus, onder meer door de luchtruimen van de aangrenzende landen te sluiten, met rechtstreekse gevolgen voor de oostelijke grensregio's. Rusland en Belarus zijn van de TEN-T-kaarten geschrapt en de grensoverschrijdende verbindingen met deze landen zijn in status verlaagd. Door de verschuivingen in de handelsdynamiek sinds de sluiting van grenzen en de economische sancties is het belang van sterke verbindingen met internationale markten, met name via alternatieve routes over land, per spoor en over zee, des te duidelijker geworden.

²⁶Strategie voor generatievernieuwing in de landbouw ([COM/2025/872 final](#)).

De EU heeft beslissende stappen gezet om de **TEN-T-corridors** aan te passen en te versterken, waarbij prioriteit wordt gegeven aan de volledige integratie van de oostelijke grensregio's in de interne markt en het veiligheidskader van de EU. De connectiviteit binnen de EU is voor de oostelijke grensregio's aanzienlijk versterkt met de toevoeging van nieuwe corridors om hun integratie in de vervoersmarkt van de EU te verbeteren en ook de grensoverschrijdende connectiviteit met Oekraïne en Moldavië is versterkt.

Integratie van de oostelijke grensregio's in de EU-netwerken door belemmeringen weg te nemen en de benodigde infrastructuur voor de Europese standaardspoorwijdte te ontwikkelen in de Baltische staten en Finland is een strategische investering in de cohesie, economische veerkracht en paraatheid op veiligheidsgebied van de EU. Tegelijkertijd blijft het versterken van de veerkracht van de Donau/Zwarte Zee-Egeïsche Zee op zowel economisch als op veiligheidsgebied onverminderd belangrijk voor de algehele veiligheid van Europa aan de oostflank.

Op lokaal niveau is adequate toegang tot **openbaar vervoer en diensten voor vervoer op aanvraag** nodig om ervoor te zorgen dat mensen hun werk en openbare diensten in de oostelijke grensregio's kunnen bereiken.

De Commissie zal:

- de **samenwerking op het gebied van infrastructuurnetwerken** stimuleren, waarbij de relevante nationale overheden worden betrokken, in overeenstemming met de Europese vervoerscorridors van het trans-Europees vervoersnetwerk (TEN-T), ook wat betreft uitbreidingen naar Oekraïne en Moldavië, en de capaciteit in de Baltische havens vergroten en de ontwikkeling van de Rail Baltica/TEN-T-corridor en militaire mobiliteit tussen noord en zuid ondersteunen;
- de integratie van de spoorwegsysteem van de oostelijke grensregio's in de samenwerkingskaders van TEN-T en CEF ondersteunen en vergemakkelijken, zowel wat betreft aansluiting op de rest van de EU als verbindingen met Oekraïne en Moldavië, om de militaire mobiliteit en de veiligheid te verbeteren, en extra economische kansen creëren.

De Commissie verzoekt de lidstaten:

- hun **infrastructuur te moderniseren** ter bevordering van het regionale concurrentievermogen en de veiligheid, waarbij prioriteit moet worden gegeven aan hoogwaardige weg- en spoorverbindingen met grote stedelijke centra, ook waar deze voor tweërlei gebruik kunnen worden gebruikt, en prioriteit moet worden gegeven aan TEN-T-corridors;
- de uitvoering te faciliteren van cruciale lopende grote grensoverschrijdende projecten, zoals Rail Baltica, die van essentieel belang zijn voor de connectiviteit en veiligheid van de oostelijke grensregio's;
- te zorgen voor de tijdige uitvoering van het gezamenlijke actieplan voor nauwere samenwerking in het kader van de corridor Oostzee-Zwarte Zee-Egeïsche Zee²⁷;
- gebruik te maken van toekomstige **plannen voor nationaal en regionaal partnerschap, de Connecting Europe Facility en het Europees Fonds voor concurrentievermogen** om te zorgen voor een tijdige verwezenlijking van de corridors voor TEN-T en militaire mobiliteit in de EU;
- gebruik te maken van toewijzingen uit het Sociaal Klimaatfonds om **vervoersarmoede** in de oostelijke grensregio's **terug te dringen**, bijvoorbeeld door te investeren in duurzaam openbaar vervoer, sociale leasing van elektrische voertuigen, openbaar vervoer, gedeelde mobiliteit en vervoer op aanvraag.

Digitale connectiviteit tussen de oostelijke grensregio's en de rest van de EU is niet alleen essentieel voor de **economische integratie, grensoverschrijdende handel, communicatie en**

²⁷ Memorandum van overeenstemming betreffende nauwere grensoverschrijdende samenwerking in het kader van het platform voor de corridor Zwarte Zee-Egeïsche Zee (december 2025).

innovatie, maar ook voor cyberbeveiliging en de bescherming tegen hybride aanvallen. De oostelijke grensregio's blijven toch nog flink achter bij de rest van de EU; er zijn nog blinde vlekken in de breedbanddekking en de internetsnelheid is vaak traag, de verlening van digitale overheidsdiensten beperkt en digitale vaardigheden relatief schaars. Deze tekortkomingen belemmeren lokale bedrijven, beperken de toegang tot onderwijs, opleidingen en gezondheidszorg en maken de grensoverschrijdende coördinatie minder effectief. Met gerichte acties moeten gigabit-compatibele breedbandtoegang en 5G-dekking beschikbaar worden gemaakt, ook in plattelandsgemeenschappen en langs grenscorridors, in combinatie met kritieke infrastructuur zoals backbonenetwerken.

De Commissie zal:

- financiering verstrekken, op basis van mededinging, in het kader van het **tweede werkprogramma van CEF Digitaal voor 2024-2027** voor de ondersteuning van de digitale connectiviteit op 5G-niveau binnen de EU en tussen de EU en niet-EU-landen, met bijzondere aandacht voor backbonenetwerken;
- technische bijstand aan overheidsinstanties faciliteren via het **Europese netwerk van breedbandcompetentiekantoren** ter ondersteuning van de uitrol van glasvezel- en 5G-netwerken, en hetzelfde aan bedrijven via de digitale-innovatiehubs, om de toepassing van digitale technologieën te bevorderen.

De Commissie verzoekt de lidstaten:

- de specifieke omstandigheden van de oostelijke grensregio's te integreren in hun nationale strategische stappenplan voor het digitale decennium, en ervoor te zorgen dat in de komende aanpassingen²⁸ de unieke uitdagingen en prioriteiten van de regio's worden meegenomen. Hiertoe behoort het verbeteren van de **breedband- en 5G-dekking, veilige grensoverschrijdende connectiviteit en toegang tot digitale overheidsdiensten**;
- ten volle gebruik te maken van de programma's van de herstel- en veerkrachtfaciliteit en het cohesiebeleid om **de digitale kloof te dichten** en zo nieuwe kansen te helpen creëren, de economische veerkracht te versterken en de levenskwaliteit in de oostelijke grensregio te verbeteren.

In grensregio's is **grensoverschrijdende samenwerking** doorgaans een essentieel instrument voor het bevorderen van regionale ontwikkeling en economische groei. Sinds de betrekkingen met Rusland en Belarus zijn bekoeld, zijn deze bestaande samenwerkingskaders echter ook verstoord. Daarom moet worden gezocht naar alternatieven op het gebied van territoriale samenwerking waarbinnen deze regio's verbindingen kunnen onderhouden en kunnen diversifiëren, nieuwe partners kunnen vinden en nieuwe samenwerkingsmogelijkheden kunnen creëren.

Als onderdeel van het MFK-voorstel voor 2028-2034 heeft de Commissie een **nieuwe specifieke doelstelling voor Interreg ingevoerd voor "veerkrachtigere regio's die grenzen aan Rusland, Belarus en Oekraïne"**²⁹. Dit voorstel heeft tot doel de betrokken lidstaten en hun regio's volledige flexibiliteit te bieden bij het benutten van mogelijkheden voor territoriale samenwerking om hun meest prangende uitdagingen aan te pakken, waaronder veiligheid en civiele paraatheid, bevolkingsafname en desinformatie. Tegelijkertijd zullen regio's die grenzen aan Rusland en Belarus, die eerdere grensoverschrijdende mogelijkheden hebben verloren toen programma's met deze twee vijandige buurlanden werden stopgezet, beter toegerust worden om samenwerkingen met westelijke partners aan te gaan. De regio's die aan Oekraïne grenzen, zullen door de nieuwe specifieke doelstelling meer aandacht kunnen besteden aan het aanpakken van de huidige moeilijke omstandigheden. Daarnaast wordt het mogelijk om een deel van de financiering voor

²⁸ De lidstaten wordt verzocht in december 2026 aangepaste versies van hun nationale strategische stappenplannen voor het digitale decennium in te dienen (op basis van artikel 8 van Besluit (EU) 2022/2481 tot vaststelling van het beleidsprogramma voor het digitale decennium tot 2030).

²⁹ COM(2025) 552 final.

toekomstige omgevingen voor transnationale samenwerking te besteden aan samenwerking met Oekraïne en Moldavië.

De Commissie zal:

- de betrokken lidstaten ondersteunen bij de voorbereiding van hun Interreg-hoofdstukken voor 2028-2034, waarbij ook rekening wordt gehouden met de **noord-zuid-samenwerking**. Indien de lidstaten die grenzen aan Rusland en Belarus dat wensen, kan dit in de vorm van een specifiek Interreg-planhoofdstuk gewijd aan het benutten van de nieuwe specifieke doelstelling als middel voor meer samenwerking en kennisdeling tussen regio's in vergelijkbare situaties.

De Commissie verzoekt de lidstaten:

- de mogelijkheden van de onlangs aangenomen **BRIDGEforEU**-verordening³⁰ om grensoverschrijdende belemmeringen tussen regio's aan de oostflank weg te nemen, ten volle te benutten.

5. Mensen — regio's zijn zo sterk als de gemeenschappen die er wonen

De bevolking van de oostelijke grensregio's heeft blijk gegeven van uitzonderlijke kracht en aanpassingsvermogens in tijden van tegenspoed. Of deze veerkracht kan worden volgehouden, hangt af van de **samenhang binnen de gemeenschap en het vermogen** om schokken op te vangen. **De bevolkingsafname, vergrijzing en lage bevolkingsdichtheid** brengen aanzienlijke uitdagingen met zich mee.

Bovendien stagneren de huizenmarkten en zorgt de lage waarde van zekerheden voor problemen bij de toegang tot hypotheek. Dit dreigt te leiden tot een negatieve spiraal van emigratie en afnemende aantrekkelijkheid, wat de veerkracht van de oostelijke grens van de EU in gevaar brengt (zoals blijkt uit studies van Espon, de OESO en Interreg Europe).

Willen ze deze beweging omkeren, dan moeten de lidstaten de **plaatsgebonden** beleidsvorming en het **bestuur op verschillende niveaus** versterken, regionale en lokale autoriteiten en het maatschappelijk middenveld de ruimte geven, en blijven zorgen voor goed bestuur en eerbiediging van de rechtsstaat.

De verlening van essentiële en sociale diensten is van cruciaal belang voor het welzijn van gemeenschappen in grensregio's. De **beperkte financiële draagkracht van lokale overheden** betekent echter dat deze regio's kampen met chronische tekorten aan onderwijs-, opleidings- en zorgprofessionals en een zwakkere infrastructuur. De vergrijzing van de bevolking en de beroepsbevolking verergert dit probleem. De situatie vraagt om gerichte investeringen die toegankelijke en betaalbare voorzieningen voor sociale diensten, gezondheid, kinderen en langdurige zorg in stand kunnen houden. In deze omgeving waarin escalerende geopolitieke spanningen aan de orde van de dag zijn, is geestelijke gezondheid een kritiek punt van zorg geworden, en de toenemende onveiligheid, stress en depressieve symptomen brengen grote uitdagingen met zich mee. Nieuwe benaderingen zoals telegeneeskunde, digitale consultatiehubs en mobiele diensten zijn veelbelovend als mogelijke oplossing op afstand in afgelegen gebieden. Daarnaast kan **sociaal ondernemerschap** kan de economie nieuw leven inblazen en de sociale cohesie verbeteren^{31,32}.

³⁰ Verordening (EU) 2025/925 van het Europees Parlement en de Raad van 7 mei 2025 betreffende een grensregio-instrument voor ontwikkeling en groei ([BRIDGEforEU](#)).

³¹ "Baltics CuRI Forum: Social Enterprise for Regional Resilience", georganiseerd door de Wereldbankgroep en de Commissie op 17 en 18 september in Anykščiai, Litouwen.

³² Ontwikkeld in het kader van CuRI Slovakia in de regio Prešov om kennis te delen over de sociale economie als instrument voor lokale uitdagingen en de bijdrage ervan aan ontwikkeling en inclusieve groei te vergroten.

Bovendien wonen in veel grensregio's minderheidsgroepen en het bevorderen van hun integratie en inclusie is essentieel voor het versterken van deze regio's.

De Commissie zal:

- de oprichting ondersteunen van een gemeenschap van mensen uit de praktijk in de oostelijke grensregio's, zodat beste praktijken en oplossingen op het gebied van paraatheid tussen gemeenten kunnen worden uitgewisseld;
- samen met de lidstaten nagaan hoe de toegang van gemeenten tot **kritieke apparatuur** kan worden verbeterd, onder meer door middel van gezamenlijke aanbestedingen, bv. wat betreft noodcommunicatie- en omroepsystemen, voorraden aan agrovoedingsproducten, gemeenschapsprojecten voor energie en niet aan het net gekoppelde energieoplossingen;
- **vanuit de gemeenschap geleide initiatieven voor lokale ontwikkeling**, waaronder Leader, bevorderen, de bevolking betrekken bij lokale besluitvorming en oplossingen vinden die zijn afgestemd op de specifieke regionale behoeften, waaronder het behoud van jongeren voor de gemeenschap en toegang tot hoogwaardige diensten voor iedereen.

Voor het succes van de oostelijke grensregio's is een **geschoolde en flexibele beroepsbevolking** van essentieel belang. De **tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden** blijven echter groot. Dit is ook het geval in belangrijke sectoren zoals de gezondheidszorg en de langdurige zorg, groene industrieën en de digitale economie. Tegelijkertijd melden de oostelijke grensregio's dat grote aantallen jongeren zonder werk zitten en geen onderwijs of opleiding volgen.

Om deze uitdagingen aan te pakken, moeten **onderwijs en opleiding** beter worden afgestemd op de behoeften van de lokale arbeidsmarkt, geholpen door partnerschappen met bedrijven en beter onderwijs op het gebied van wetenschap, technologie, engineering en wiskunde (STEM-vakken). Een soepele **overgang van school naar werk**, flexibele leermogelijkheden en de volledige uitvoering van de **jongerengarantie** zullen helpen om jong talent te behouden.

De Commissie verzoekt de lidstaten:

- beroepsonderwijs en -opleiding en om- en bijscholingstrajecten op te schalen, onder meer via het Europees Sociaal Fonds Plus en uitvoering van het EU-pact voor vaardigheden;
- betere koppeling van onderwijs en werk tot stand te brengen en daarbij de mogelijkheden te benutten van Erasmus+-kenniscentra voor beroepsopleiding, de leerlingplaatsen van de Europese Alliantie, bijscholing van leerkrachten in beroepsonderwijs en -opleiding en onderzoek/innovatie;
- prioriteit te geven aan het **behoud van jongeren** in de oostelijke grensregio's door middel van trajecten voor de overgang van onderwijs naar werk en door in het kader van cohesiebeleidsprogramma's **regelingen voor de aankoop van een eerste woning** op te zetten waarmee jonge professionals tegen een lage rente kunnen lenen³³;
- de steden en stedelijke gebieden van de oostelijke grensregio's te ondersteunen bij het indienen van een aanvraag voor de aankomende oproep in het kader van het **Stedelijk Europa-initiatief**, die gericht is op de uitvoering van de onlangs goedgekeurde agenda voor steden;
- de samenwerking tussen gemeenten te bevorderen, onder meer door de **beschikbare middelen te bundelen en uit te wisselen** en te zorgen voor essentiële en sociale diensten voor hun gemeenschappen;
- **burgerparticipatie, onderwijs, vrijwilligerswerk, mediawijsheid en financiële geletterdheid, paraatheid en vanuit de gemeenschap geleide initiatieven** te stimuleren, en zo de lokale veerkracht, het wederzijds vertrouwen en de sociale inclusie te vergroten;

³³ [Model for financial instruments and grants with co-financing from the EIBG and others for affordable housing.](#)

- de sociaal-economische **integratie van onderdanen van niet-EU-landen** en minderheden in de oostelijke grensregio's bevorderen door ten volle gebruik te maken van de financieringsmogelijkheden van de EU.

Cultuur bevordert het vertrouwen in democratische instellingen en de samenhang in de gemeenschap en moet hoog op de politieke agenda van de oostelijke grensregio's blijven staan. De deelname van **jongeren** in de besluitvorming moet worden geformaliseerd, en scholen en publieke campagnes die gericht zijn op alle bevolkingsgroepen moeten de vaardigheden op het gebied van kritisch denken en de mediawijsheid versterken.

De Commissie zal:

- de **economische veerkracht van de mediasector** ondersteunen via het programma voor mediaveerkracht;
- zich inzetten voor het benutten van kleinschalige subsidies om **lokale ngo's te ondersteunen** bij het op peil houden van de digitale geletterdheid en mediawijsheid en om kunst- en ambachtsinitiatieven te ondersteunen;
- een project voor leren van medeleerlingen ontwikkelen om de maatschappelijke betrokkenheid van leerlingen en het gevoel van democratisch burgerschap door middel van cultuur te versterken, zowel op school als daarrond;
- de inspanningen opvoeren om op de burger gerichte communicatie te verbeteren en **de risico's van buitenlandse informatiemanipulatie en inmenging**, die bijzonder acuut zijn in de oostelijke grensregio's, **aan te pakken**, onder meer via de nationale of regionale hubs van het EDMO, het nieuwe Europees netwerk van factcheckers en het GLB-netwerk voor plattelandsgemeenschappen;
- **factcheckorganisaties en lokale media** ondersteunen om de informatieruimte te beschermen, vooral bij kwesties die de plattelandsgemeenschappen in de oostelijke grensregio's in het bijzonder aangaan³⁴.

Volgende stappen

De oostelijke grensregio's van de EU zijn niet alleen **poortwachters van onze veiligheid**, maar bieden ook essentiële connectiviteit en economische kansen. Het versterken van hun veerkracht en aantrekkelijkheid is niet alleen een kwestie van solidariteit, het is een **cruciale strategische investering in de veiligheid, de toekomstige stabiliteit, het concurrentievermogen en de samenhang van Europa**.

Veiligheid en veerkracht zijn essentiële ingrediënten voor de duurzaamheid van de oostelijke grensregio's op de lange termijn. Strategische investeringen en gecoördineerd beleid kunnen helpen om de uitdagingen op veiligheidsgebied om te zetten in kansen voor welvaartsopbouw en om te zorgen voor duurzame regionale ontwikkeling.

Door middel van gericht EU- en nationaal beleid, aanvullende en geïntegreerde investeringen en mondig lokaal bestuur kan de EU haar grensregio's omvormen tot veerkrachtige motoren voor duurzame groei en Europese eenheid en veiligheid.

De behoeften en omstandigheden van de oostelijke grensregio's zijn uniek. Zij moeten in relevante toekomstige **beleidsmaatregelen en investeringen** worden geïntegreerd en tot uiting komen in financieringsprioriteiten **op elk niveau — regionaal, nationaal en Europees**. Het gaat dan ook om gerichte oproepen tot het indienen van voorstellen en een voorkeursbehandeling voor de oostelijke grensregio's.

³⁴ [Information measures relating to the common agricultural policy programme \(IMCAP\)](#).

De Commissie zal nauw blijven samenwerken met nationale overheden en regio's om **plaatsgebonden benaderingen en bestuur op verschillende niveaus** verder te bevorderen en te zorgen voor op maat gesneden, doeltreffende oplossingen voor deze regio's, waarbij optimaal gebruik wordt gemaakt van de bestaande en toekomstige uitvoeringsstructuren van de EU-fondsen en steeds wordt tegemoetgekomen aan hun unieke behoeften.

De lidstaten waarvan de regio's het zwaarst worden getroffen door het huidige veiligheidsklimaat, worden aangemoedigd de bijzondere status van deze gebieden te erkennen in hun eigen **nationale en regionale ontwikkelingsstrategieën en -plannen, ook op het gebied van territoriale samenwerking**. In dit verband moeten specifieke financiële middelen specifiek worden toegewezen aan de oostelijke grensregio's om hun economische ontwikkeling en veerkracht te bevorderen.

Deze mededeling dient als uitgangspunt en legt de basis voor blijvende solidariteit en inspanningen die steeds zullen worden afgestemd op de **uitdagingen en kansen** van de zich ontwikkelende situatie.

Er zal een permanente dialoog nodig zijn om het EU-, nationaal en regionaal beleid op elkaar af te stemmen en deze uitdagingen en kansen af te dekken. Met het oog op een systematische follow-up stelt de Commissie voor een **jaarlijkse politieke dialoog op hoog niveau** op te zetten om het EU-beleid en de bijdrage daarvan aan de ontwikkeling en veiligheid van de oostelijke grensregio's te bespreken. De eerste dialoog op hoog niveau vindt plaats op 26 februari 2026.